

Yhteisöllisyyttä edistävät ikäystävälliset kylät –hanke

Vantaan vanhusneuvoston kokous
16.5.2023 klo 13.00–16.00

Irma Rantonen, projektipäällikkö

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma on
rahoittanut hanketta 80000 eurolla.

Yhteisöllisyyttä edistävät ikäystävälliset kylät –hanke

- Hankeaika 1.5.2022 – 30.4.2023 + 2 kk jatkoaika 1.5.-30.6.2023
- Rahoittaja Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma 60 %
- Omarahoitus Vantaan kaupunki vuonna 2022 ja vuoden 2023 osalta Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Mittarit:

- kehittäjäryhmän monialaisuus
- ihmislähtöisyys: palveluntuottajien, henkilökunnan, asiakkaiden ja käyttäjien sekä muiden sidosryhmien huomioiminen konsepteissa
- Konseptien hyödynnettävyys alueiden jatkosuunnitelmissa

Palvelumuotoilun työskentelyote: Tuplatimanttimalli

1. Tutki, kartoita

Tietoa kerätty: tutkimukset, hyvät käytännöt ja esimerkit. Kesä 2022

2. Ymmärrä ja määrittele ongelma

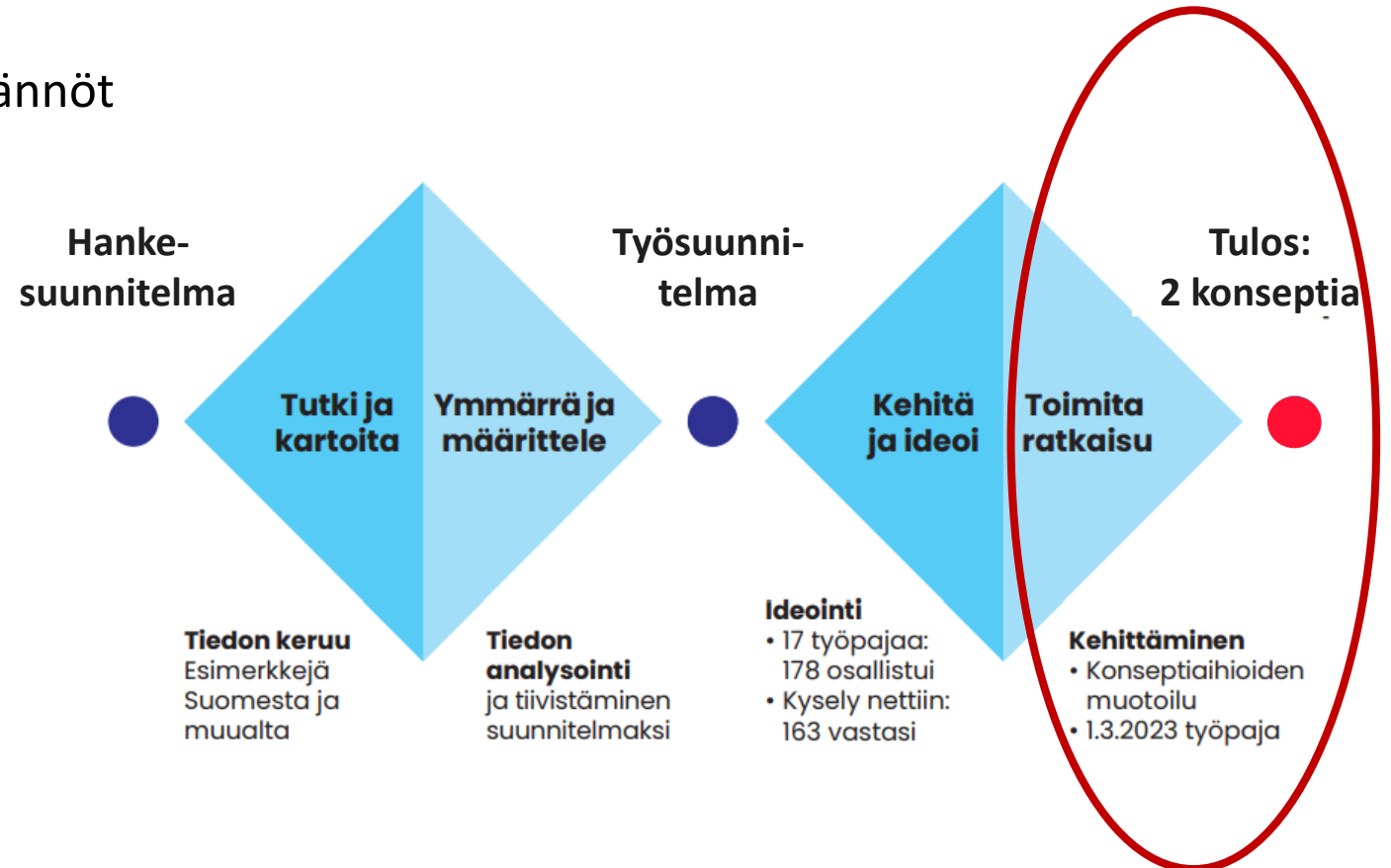
Tilannekuvan kiteytys => Toteutussuunnitelma
Elo-syyskuu 2022

3. Kehitä ja ideoi

17 työpajaa, 178 osallistui
Kysely: 163 vastasi
Syys-joulukuu 2022

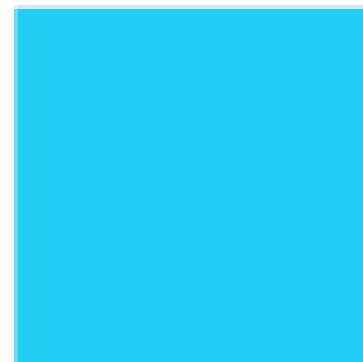
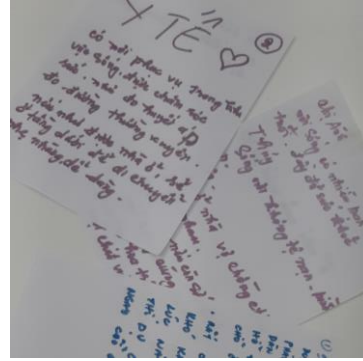
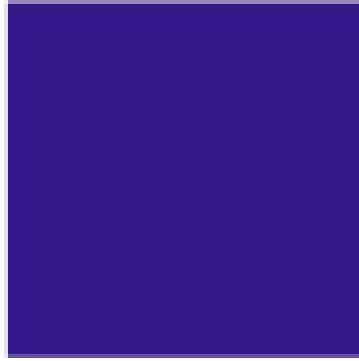
4. Toimita ratkaisu

Ideoiden kiteyttäminen, konseptointi
Kevät 2023

Palvelumuotoilun tuplatimanttimalli. Lähde: Design Council 2004.

Syksyllä 2022

17 työpajaa, 178 osallistujaa
Eri ikäisten ryhmiä eri alueilta,
kokemusasiantuntijoita,
työntekijöitä, aluetoimijoita,
suunnittelijoita

Kysely osallistuvavantaa.fi –alustalla

Kysely avoinna
22.11. – 31.12.2022

Vastanneita yhteensä 163

Tulevaisuuden ikäystävällinen Vantaa

Alkaa: 22. marrask. 2022 klo 12.00

Päättyy: 31. jouluk. 2022 klo 23.59

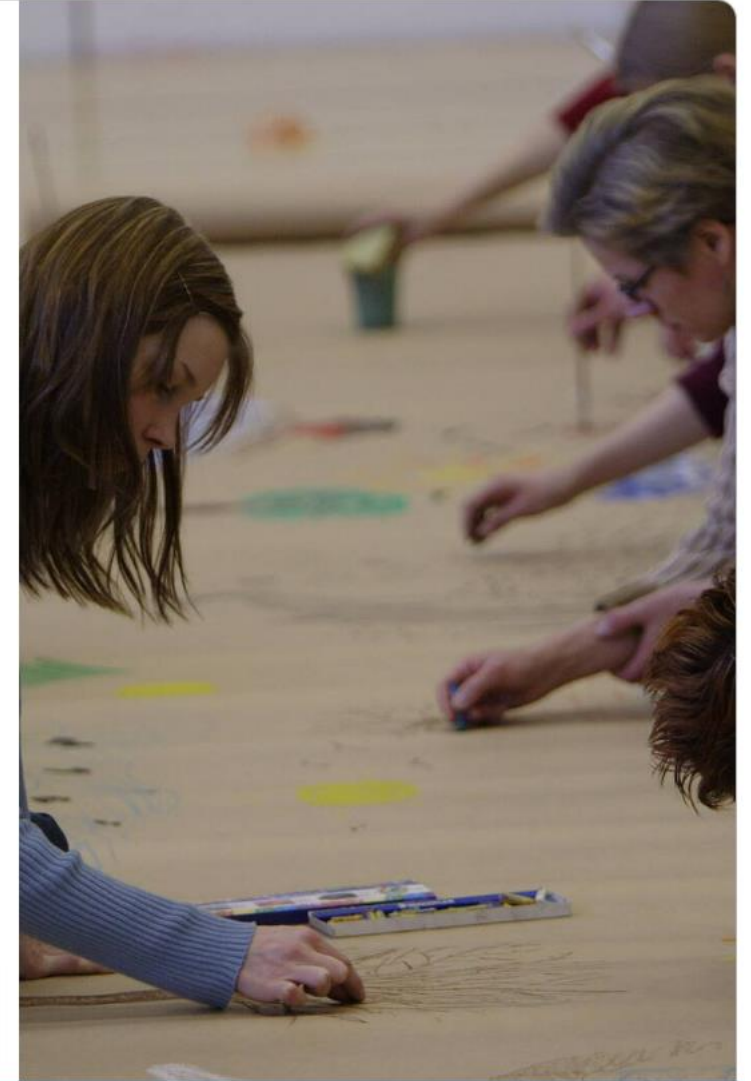
Millainen on ikäystävällinen Vantaa?
Millaisia asioita pidät tärkeinä asumisen,
palveluiden, ympäristön ja teknologian
kannalta?

Kuinka rakennetaan turvallista ja esteetöntä
tulevaisuutta?

Vastaa ja vaikuta!

Vastauksia käytetään uusien alueiden
suunnittelussa.

Siirry kyselyyn →

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ikäystävällinen tulevaisuus työpaja 1.3.2023

38 osallistujaa:

- tutkijoita
- päättäjiä
- suunnittelijoita
- yrittäjiä
- kokemusasiantuntijoita
- kaupunkisuunnittelijoita
- hyvinvointialueen asiantuntijoita
- edustajia vanhusneuvostosta ja
- muista Ympäristöministeriön Ikääntyneiden
asumisen toimenpideohjelman
rahoittamista hankkeista

Konseptikortteja valmistumassa 10 kpl

- Kaupunkitila
- Lähiluonto – liikkuminen
- Ympäristö – turvallisuus
- Asuminen
- Asumisvaihtoehdot
- Palvelut – asuminen
- Palvelut – toimintakyky
- Teknologia
- Yhteisöllisyys
- Esteettömyys

Ikäystävällinen kaupunkitila

on esteetön ja turvallinen. Kaupunkiympäristö on sekoittunutta ja eläväistä. Asumismuotoja on tarjolla eri elämänvaiheisiin ja eri-ikäisille. Katu- ja puistotilat pidetään kunnossa. Kulkutiet on valaistu ja ympäristöstä löytyy maamerkkejä, joiden avulla voi suunnistaa. Lähialueella on mahdollisuus ulkoiluun ja saada kontakteja luontoon. Vanha kulttuuri- maisema herättää muistoja. Yhteiset tilat, sisällä ja ulkona, tarjoavat elämyksiä ja mahdollistavat sosiaalisia kontakteja. Tilat muuntuvat monenlaiseen toimintaan, jolloin niiden käyttöaste on korkea.

Tavoite:

- Esteettömiä monikäyttöisiä tiloja löytyy läheltä ja niiden varaaminen on helppoa.
- Luonto on lähellä: puistoja, lenkkipolkuja ja viihtyisiä pihvoja, mahdollisuus kaupunkiviljelyyn pihvilla, kattopuutarhoissa tai parvekkeilla.

Ratkaisu:

- Yhteisiä kokoontumistiloja: puistot, piha-alueet, aulat, viherhuoneet, monitoimitilat, kauppa- ja palvelukeskukset.
- Esteettömiä reittejä, katualueiden kunnossapito, riittävästi penkkejä reittien varrella.

Raitiotie, Tampere

Vuonna 2021 valmistunut Tampereen raitiotie on ikäystävällinen, sillä se on pysyvä, reitti on helppo hahmottaa, pysäkit ja vaunut ovat esteettömiä. Ikääntyneiden asuntoja kaa- voitetaan lähelle pysäkkejä ja kevyen liikenteen reitit pysä- keille rakennetaan esteettö- miksi.

Kuva: Laura Vanzo,
Visit Tampere

Tikkurilan kirkko, Vantaa

Tikkurilan seurakunnan ja Vanta svenska församlingin kotikirkko vihittiin käyttöön 2021. Kirkkosalin, seurakuntien hallinnon ja seurakuntatyön lisäksi rakennuksesta löytyvät Lauran Kaffila, Pienten paikka perheille, ryhmätiloja, kokous- ja työtiloja, aula sekä sisäpihan kirkkotarha.

Kuva: Tuomas Uusheimo,
Uusheimo Photography

Terveysmetsä, Kajaani

Sairaalarinteen Terveysmet- sässä on 120 m pitkä puura- kenteinen laavulle johtava esteetön reitti. Laavulla on nuotiopaikka ja istuimia. Reitin varrella on puurakenteinen le- vähdyspaikka, jossa on istui- met sekä opaste aistiharjoitus- ten tekemiseen.

Kuva: Kainuun hyvinvointialue

Seutulan VPK:n talo, Vantaa

Seutulan VPK on perustettu vuonna 1910 ja talon juhlati- la on 1920-luvulta. Tila toimii edelleen juhlien ja tilaisuuksien järjestyspaikkana. Seutulan VPK:n toiminta tukee alueen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kulttuuriympäristö vahvistaa alueen identiteettiä. Rakennus toimii myös maamerkinä.

Kuva: Noora Laak

Kuva: L Arkkitehdit

Muuntojoustava kaupunkirakenne

- Korkea rakentaminen ja luonnon läheisyys sovitetaan yhteen
- Kuulluksi tuleminen ja osallistuminen päätöksentekoon

Hakunilan keskustarakenne ja korkean rakentamisen alue laajenevat suunnitelmissa olevan raitiotien vaikutuksesta. Suunnitelmissa Hakunilan keskustan lakialuetta ympäröivä rinnetalokasvyöhyke säilyy, samoin keskustan itäpuoleinen Håkansbölen kulttuurimaisema. Suunnitelmien toteutuminen voisi merkitä noin 6000 uutta asukasta Hakunilaan.

Asuinrakentaminen on aluesuunnitelmassa ehdotettu monipuoliseksi, muuntojoustavaksi ja pitkäikäiseksi. Nämä tavoitteet tukevat ikäystävällisyystavoitteita.

Kuva: Noora Laak

Omannäköinen elämä

- Alueen ja suvun historia ja maisema voimavarana
- Kuulluksi tuleminen ja osallistuminen päätöksentekoon

Katriinan sairaalan nykyinen käyttö päättyy näillä näkymin 2020-luvun lopulla. Alueella mietitään uusia kehitysmahdollisuuksia ja selvitetään raameja alueen täydennysrakentamiselle kulttuurimaiseman ja luontoarvojen osalta kestävällä tavalla.

Tulevaisuuden kannalta on tärkeitä kuulla asukkaita. Sosiaalisten suhteiden kehittyminen, sukupolvien välinen kanssakäyminen, esteettömät liikkumis- ja harrastusmahdollisuudet, ja luonnon mukanaan tuoma voimaantuminen takaavat omannäköisen vahvan elämän.

Ympäristön turvallisuus

Vantaan kaupunki on käynnistänyt useita hankkeita kävely-ympäristöjen viihtyisyyden ja toimivuuden parantamiseksi. Taustalla on syksyllä 2020 toteutettu kävelykysely. Turvalliset ja esteettömät reitit ikäihmisille -hanke on alkanut vuonna 2023. Liikkumisen edistämishanke Kävely-ympäristö ja palveluiden saavutettavuus Vantaan Korsossa ja Hakunilassa -hanke tulee myös valmiiksi vuonna 2023. Hankkeen kohderyhmänä ovat ikään-tyneet ja toisaalta lapset ja nuoret. Koettu turvallisuus on laajempi käsite, johon löytyy tietoa selvityksestä: Turvalliseksi koetun lähiympäristön ohjauksen ja suunnittelun nykytila ja suosituksia.

Tavoite:

- Liikkumisen edistäminen
- Jalankulkijoiden turvallinen liikkuminen

Ratkaisu:

- Helposti hahmotettavat kulkuväylät ja selkeät opasteet, hyvä valaistus ja maamerkit
- Kävelyteiden erottaminen pyöräteistä, suojateiden korottaminen ja selkeä merkitseminen sekä erottuvat päällystemateriaalit

Tiaisen polku, Savitaipale

Ulkoilureitti on merkitty maa-laamalla pinkki raita kevyen liikenteen väylille. Reitti yhdistää iäkkäiden asumista, harrastuksia ja sote-palveluita. Reitti on palkittu valtakunnallisella sosiaali- ja terveysalan turvallisuuspalkinnolla.

Kuva: Kirsi Koskelainen

Smart walk -suojatiet, Vaasa

Vaasassa on tehty led-valojen avulla kuusi hohtavaa Smart walk -suojatietä. Suojatien kohdalle heijastettu suojatien kuva. Valojen avulla suojatie näkyy, vaikka katuun merkityt piirrokset olisivat jääneet lumen tai sohjon alle.

Kuva: Antti Haavisto, Yle

Zombie-valot, Pori

Vilkaassa risteyksessä maa-han heijastuu punainen valo, Zombie-valo, kun liikennevaloissa palaa jalankulkijoille punainen. Tavoitteena on parantaa jalankulkijoiden turvallisuutta.

Kuva: Pipsa Uutto, Yle

Suojatien ledit, Säcksjärvi

Säcksjärvellä liiketunnistimella toimiva valo varoittaa ja herättää autoilijan huomion, kun suojatiellä liikutaan.

Kuva: Erkki Koivisto / Lempäälän-Vesilahden sanomat

Hakunila

Kuva: Irma Rantonen

Turvalliset kävelyreitit

- Jalankulku ja pyörätiet erilleen
- Viihtyisyys: penkit, istutukset, siisteys

Tärkein jalankulkureitti pohjois-eteläsuunnassa on Hakunilanraitti ja itä-länsisuunnassa Kyytitie. Kyytitien jatkeena oleva Ravurinpolku on vaikeakulkuinen, mutta lähellä on rinnakkainen reitti Hevoshaan rinnemet-sän kautta. Ylikulkusillat yhdistävät tehokkaasti ja turvallisesti kadun eri puolet toisiinsa, mutta huonojalkaiselle matkaa kertyy yllättävän paljon.

Turvallisuutta lisäisi reittien viihtyisyys erityisesti ostoskeskuksen ympäristössä. Reittien varrelle kaivataan tukevia penkkejä ja roskapönttöjä sekä valistusta, ettei niitä rikottaisi. Joukkoliikenteen runkolinjoille tarvitaan turvalliset, esteettömät reitit ja väliytysliikennettä.

Katriina

Kuva: Noora Laak

Turvallinen liikkuminen

- Kevyenliikenteen väylät
- Penkkejä ja levähdyspaikkoja

Katriinan alueella toiveena on turvallinen pyörä-, kävelytie, jota pitkin pääsee myös pyörätuolilla ja rollaattorilla. Työpajan kommentti kuvaa tilannetta hyvin: "30 vuoden taistelun jälkeen saatiin kävelytie, jotta saadaan kävellä turvallisesti. Juhannuksen jälkeen järjestetään bileet, kun kävelytie valmistuu."

Turvallisista reittejä ja teiden ylityspaikkoja tarvitaan. Penkkejä ja levähdyspaikkoja reitin varrelle.

Asuminen

Kotona asuminen on mieleisintä elämän loppuun asti. Asumisen kannalta tärkeitä ovat esteettömyys, turvallisuus, tilavuus ja muunneltavuus elämäntilanteen ja oman kunnon mukaan.

Elämäkumppaneiden tulisi voida asua yhdessä riippumatta siitä, tarvitseeko toinen enemmän hoitoa tai palveluita. Monisukupolvinen asuminen samalla alueella kiinnostaa, myös monitaustaisten tarpeet olisi otettava huomioon.

Osallisuus oman elämän ja yhteisön päätöksentekoon tulisi säilyä elämän loppuun asti.

Tavoite:

- Kodissa on tilaa asua, säilyttää henkilökohtaisia tavaroita ja viettää vapaa-aikaa perheenjäsenten kanssa. Myös hoiva-asunto on koti.
- Asunnot ovat muunneltavia eri tarpeisiin ja elämäntilanteisiin, siten pienessäkin kodissa on riittävästi tilaa.

Ratkaisu:

- Edulliset muuntojoustavat ratkaisut, joissa on riittävästi tilaa apuvälineille ja liikkumiseen. Myös ympärivuorokautisen hoivan asunnot aktivoivat asukkaiden toimintakykyä.
- Viihtyisiä, eri käyttötarkoituksiin muunneltavia yhteiskäytössä olevia tiloja sisällä ja ulkona. Esimerkiksi vierashuone, saunaosasto tai tilava keittiö.

Muuntojoustavat tilaratkaisut

Kylpyhuoneen seinässä on kiinnike, johon suihkutuolin saa tarvittaessa kiinni. Väljät huonetilat, esteettömyys ja kalusteiden muunneltavuus mahdollistavat kotona asuminen elämän loppuun asti.

Kuva: Irma Rantonen

Korjaus ja muutostyöt

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvijat avustavat ikääntyviä ihmisiä asunnon muutostöiden kartoittamisessa, suunnittelussa ja avustusten hakemisessa. Neuvonta on maksutonta, remonttikulut asiakas maksaa itse. Korjauksiin on mahdollista saada avustusta.

Kuva: Ilkka Vuorinen

Yhteiset tilat asunnon lisänä

Martinlaakson StudioKoti on yhteisöllinen ja osallistava kerrostalo. Jokaisella on oma koti, mutta alakerroksessa on pesula sekä oleskelutila, joka on asukkaiden yhteinen olohuone. Ylimmästä kerroksesta löytyvät suuri terassi ja sauna.

Kuva: SATO Oyj

Ikkunasta näkyy luontoa

Työpajoissa toivottiin, että jokaisesta asunnosta pitäisi näkyä luontoa: vähintään 1 iso puu ja muuta vihreää! Jokaisesta asunnosta olisi oltava luontoyhteys visuaalisesti ja / tai konkreettisesti parvekkeen tai terassin kautta (ARA 2015).

Kuva: Irma Rantonen

Hakunila

Kuva: Irma Rantonen

Ikäystävällisyys kaikessa rakentamisessa

- Muuntojoustavuus, yhteiskäytössä olevat tilat
- Alueen luontoarvot huomioitava mm. ikkunanäkymissä

Hakunilassa ikäystävällisyys tulisi huomioida kaikessa uudessa rakentamisessa. Ikäystävällisyyttä tuovat esteettömyys, muuntojoustavat ratkaisut, joissa on riittävästi tilaa apuvälineiden säilytykseen ja liikkumiseen. Tarvitaan myös viihtyisiä, eri käyttötarkoituksiin ja eri vuodenaikoihin muunneltavia yhteiskäytössä olevia tiloja sisällä ja ulkona.

Katriina

Kuva: Viktor Petrovskyi

Kestävä kehitys ja luontoarvot

- Muuntojoustavia ratkaisuja
- Kulttuuriympäristön arvoja kunnioittaen

Helsingin Honkasuolla Rakennusasiaintoimisto Aarre Oy:n "Aarreaittojen" hirret on veistetty käsin ja talot on maalattu perinteisillä keittomaaleilla. Voisi sopia myös maaseutumaisemaan.

Vaasassa yksityiset rakentajat ovat tuoneet Sulvan kylään vanhoja pohjalaistaloja ja piharakennuksia. 1970-luvun asemakaavassa säädettiin, että tontilla on 1½-kerroksinen tai kaksifooninkinen pohjalaistalo sekä pienempi asuinrakennus, jotka on tarkoitettu useamman sukupolven käyttöön. Tavoitteena elävä perinteinen pohjalainen kylä, jossa yhteisöllisyys korostuu.

Hankkeen jatkotoimet

- Konseptiaihioiden sparraus ja lausunnot ennen julkaisemista:
 - Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Vanhusneuvosto ja Vantaan vanhusneuvosto
 - Hankkeen ohjausryhmä ja Asiakasraati
 - Ympäristöministeriön rahoittamat vertaishankkeet
- Konseptit lähetetään heti viimeisten kuvien valmistumisen jälkeen Vantaan vanhusneuvostolle kommentteja varten (viikko 20)
- Touko- kesäkuussa hankkeessa syntyneitä konsepteja testataan Tikkurilan vanhustenkeskuksen suunnittelussa
- Tavoitteena, että julkaiseminen tapahtuu kesäkuun alussa
- Hankkeen päätöstilaisuuden järjestäminen: konseptien esittely ja tulosten jalkauttaminen kesäkuussa

Hankkeen jatkotoimet

- Vantaan vanhusneuvostolta pyydetään erityisesti ehdotuksia siihen, missä ja miten hankkeen tuotoksia voisi esitellä ja jalkauttaa eteenpäin
- Päättäjät
- Suunnittelijat
- Eri osallisryhmät
-
-
-

Kiitos

Yhteystiedot:

Irma Rantonen: irma.rantonen@vakehyva.fi

Puh. 040 186 9258

